

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 183 • Vychází 3. března 2019

Milí čtenáři,

když jsem před lety někomu mezi řečí sdělil, že se zabývám ochranou hmyzu, nesetkávalo se to obvykle s pochopením. Slovo „hmyz“ představovalo pro mnoho lidí vzpomínky na sbírání amerického brouka na polích, odšívovací šampón nebo komáry a bažiny, z nichž se líhnou. Hmyzu bylo zdánlivě všude plno, tak proč ho chránit?

Když jsem si jako malý kluk pročetl starší knížky o broucích, už tehdy jsem si uvědomoval, že se s hmyzem něco zásadního děje. Ty texty vyprávěly o „běžných“ druzích, které jsem v rodném Polabí nikdy v životě neviděl. Později jsem při práci na diplomce prolézal regionální muzea a soukromé sbírky a objevoval brouky z lokalit, které jsem dobře znal. Jen ti brouci se mezitím někam vytratili. Dokonce i během mého krátkého života z bezprostředního okolí domu, kde jsem vyrůstal, mizely dříve početné populace některých brouků a motýlů. Neměl jsem to sice statisticky podložené, ale nepochyboval jsem o tom, že hmyzu dramaticky ubývá.

V poslední době se s vědeckými studiemi, které vymírání hmyzu potvrzují, doslova roztrhl pytel. A tím nemyslím jen práce, které se zabývají ochranou nějakého kriticky ohroženého druhu. Hmyz nás opouští jako celek, hroutí se jeho početnost, hmyzí biomasa. Aktuální analýza zveřejněná v časopise Biological Conservation shrnula výsledky třiasedmdesáti studií z různých koutů světa a došla k závěru, že jde o globální trend. Autoři dokonce předpovídají, že při zachování současného tempa by za sto let hmyz vyhynul úplně.

Osobně se úplného vyhynutí hmyzu nebojím. Mnoho druhů se nám vyhubit nedaří, ačkoli se o to intenzivně snažíme. Přesto populace skladištních škůdců nebo některých lidských parazitů utěšeně prosperují. Lidstvu snad začíná být jasné, že totální válku, kterou jsme (tzv. „škodlivému“) hmyzu vyhlásili, nelze vyhrát. Zato ji můžeme na celé čáře „projet“, protože na nás nepřimo dopadají její „vedlejší ztráty“. Intenzifikace zemědělství i lesnictví a unifikace krajiny povedou nutně nejen k ochuzení biodiverzity, ale i k ekonomickým ztrátám. Třetina naší úrody je závislá na hmyzích opylovačích a totéž platí pro velkou část potravních řetězců. Čeho se proto rozhodně bojím, je dramatické snižování početnosti hmyzích populací.

V poslední době se tématu vymírání hmyzu (konečně) chopily sdělovací prostředky a dokonce i někteří politici. Zatím se ale více mluví, než koná. Nezbyvá tedy než tlačit na potřebné změny zdola. Musíme prosazovat zvýšení rozmanitosti v krajině. Zasadit se o nižší používání jedů v zemědělství, lesnictví nebo vodním hospodářství. Vrátit do krajiny zapomenuté způsoby hospodaření a jinde zase nechat přírodu volnou ruku. Vylepšit péči o chráněnou přírodu a nezapomínat ani na volnou krajinu.

Povzbuzující na celé té šlamastyce je, že do jejího řešení se může zapojit úplně každý. Pokud nevíte jak, napište nám do Callí ekoporadny – určitě na něco přijdeme. I tohle číslo Ďáblíka nabízí nějaké nápady. Tak hmyzu zdar!

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Pták roku 2019: hrdlička divoká.....	str. 4-5
Ke stávkám studentů za klima se přidali i ti čeští.....	str. 9-10
Správa NP Šumava představila návrh klidových území.....	str. 12-13

Květnaté pásy hmyzu svědčí

Zima je obdobím, kdy se biologové zabývají tříděním, určováním a vyhodnocováním materiálu, který nasbírali ve vegetační sezóně. V posledních dvou letech jsme se zaměřili na monitoring květnatých pásů, které vznikly ve vědeckém kampusu a v parku Stromovka díky kolegyním z katedry botaniky v Českých Budějovicích. Jako entomology nás zajímal pochopitelně především hmyz.

Pro porovnání jsme vybrali dvě skupiny důležitých opylovačů – denní motýly a žahadlové blanokřídlé (tedy samotářské včely a vosy). Porovnávali jsme tři skupiny ploch. Kromě květnatých pásů ještě extenzivně sečené trávníky, na kterých stíhají byliny kvést, a také trávníky sečené intenzivně, tedy ty, s nimiž se prozatím setkáváme v našich městech nejčastěji. Ve všech skupinách ploch jsme ještě rozlišovali suchý typ a typ mezický (tedy laicky řečeno z hlediska vlhkostních podmínek normální).

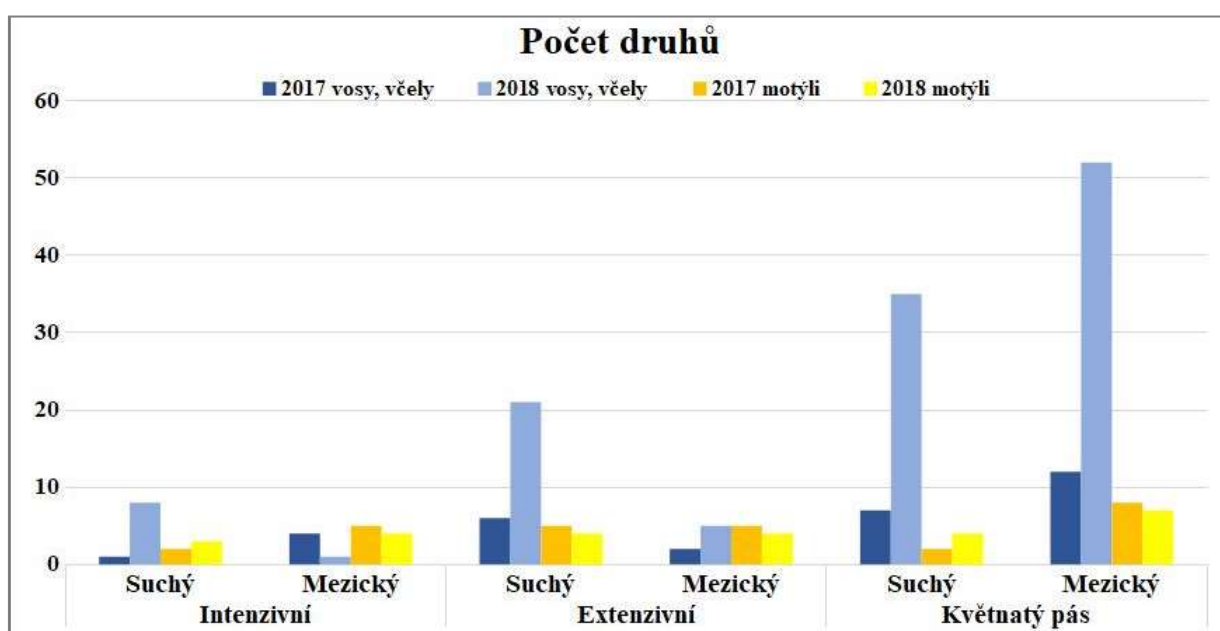

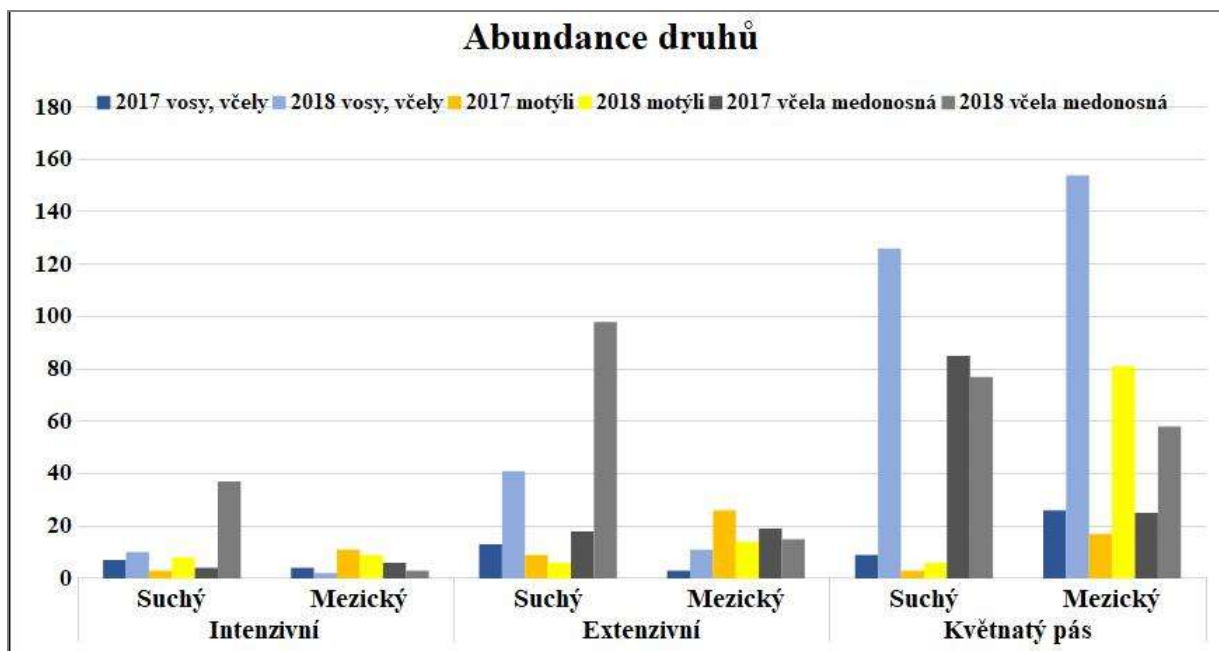
V Ďáblíku dnes představujeme výsledky v podobě dvou grafů. Graf „Počet druhů“ ukazuje porovnání druhové biodiverzity, graf „Abundance druhů“ udává porovnání počtu jedinců. U druhého grafu je pro větší přehlednost uvedena zvláště ještě včela medonosná. Výsledky pro skupinu žahadlových blanokřídlých by včela jistě ještě vylepšila, ale přišlo nám přehlednější ji od „samotářek“ odlišit.

Pokud bychom měli výsledky jednoduše shrnout, pásy zaznamenaly jednoznačný úspěch, především u samotářských včel. Nejen motýlů a včel bylo na květnatých pásích podstatně více, ale i broukům a dvoukřídlým se pásy zalíbily. A na své si přišli jak opylovači, tak býložravé druhy i predátoři.

Další informace a fotky z letošní sezóny najdete na webové stránce <http://calla.cz/prirodavemeste/kvetnate-pasy/>. Anebo se přijďte letos přesvědčit sami.

Jiří Řehounek & Jana Lipárová

Europoslanci hlasovali pro podporu biodiverzity

Europoslanci Výboru pro životní prostředí se při hlasování o reformě zemědělské politiky EU přiklonili na stranu ochrany přírody a požadují, aby 15 miliard EUR šlo na podporu biodiverzity. Je to velmi důležitý krok při jednání o reformě Společné zemědělské politiky EU, která dosud zemědělce chránící přírodu nepodporovala dostatečně.

Současná zemědělská politika má ničivý dopad na populace ptáků zemědělské krajiny a celkovou biodiverzitu, a stejně negativně ovlivňuje kvalitu a množství vodních zdrojů. Evropská unie na Společnou zemědělskou politiku ročně vynakládá 60 miliard EUR a nyní, při tvorbě reformy, je příležitost ovlivnit, jak budou tyto zdroje použity v budoucnosti. Dalším krokem při tvorbě reformy je hlasování Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova.

Pro zdravou a pestrou krajinu může něco udělat každý z nás. O budoucí podobě zemědělských dotací se rozhodne na základě jednání ministrů jednotlivých členských zemí. Žádáme vás proto o podporu naší petice, která je určena ministrovi zemědělství Miroslavu Tomanovi zde: <https://birdlife.cz/petice-za-krajinu/>,

Věra Sychrová (převzato z webu ČSO, redakčně kráceno)

Pták roku 2019: hrdlička divoká

Česká společnost ornitologická vyhláší Ptákem roku 2019 hrdličku divokou. Pomyslné žezlo přebírá od sýčka obecného, se kterým sdílí jeho původní domovinu v zemědělské krajině.

Udělením titulu hrdličce divoké chce Česká společnost ornitologická upozornit na ubývání vhodného životního prostředí vlivem intenzivního hospodaření. Na 1. května ornitologové vyzývají k vycházkám za

hrdliččiným zpěvem, o kterém básnil už Karel Hynek Mácha. S vyhlášením Ptáka roku vydala Česká společnost ornitologická zvláštní tematické číslo časopisu Ptačí svět.

Titul Pták roku uděluje Česká společnost ornitologická (ČSO) obvykle druhům, které jsou veřejnosti dobře známé. Letos udělali ornitologové výjimku. „*Hrdlička divoká patří mezi rychle ubývající ptačí druhy naší krajiny. Setkat se s tímto plachým opeřencem v přírodě je čím dál větší vzácnost. Udělením titulu Ptáka roku hrdličce divoké chceme jednak představit veřejnosti tohoto pestrého*

tažného holoubka, ale také upozornit na nebezpečí, kterým aktuálně čelí,“ vysvětluje ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek.

Ještě v 19. století se něžný hrdliččin hlas na jaře ozýval z mnoha našich polí a remízů a inspiroval básníka Karla Hynka Mácha k básni Máj, ve které „hrdliččin zval ku lásce hlas“. Přesto, že básník nezmiňoval druhové jméno, jistě šlo o hrdličku divokou, její příbuzná hrdlička zahradní se na našem území poprvé objevila až v roce 1942 v Brně. Právě v této době u nás byla hrdlička divoká běžně rozšířená. Nyní je ale její vrkání stále vzácnější. „*V porovnání s výsledky sčítání na začátku 80. let 20. století ubyla z naší krajiny více než polovina počtu hrdliček. Hlavními příčinami jsou intenzivní zemědělství na hnízdištích i zimovištích a také lov,*“ říká Vermouzek.

Na rozdíl od hrdličky zahradní, se kterou se často setkáváme v zimě na krmítkách, jsou hrdličky divoké přísně tažné. Zimu tráví na afrických zimovištích na jižním okraji Sahary a na evropská hnízdiště se vrací obvykle v dubnu. „*Hrdlička ke svému životu potřebuje pestrou krajinu s hustými pásy křovin. V krajině s velkými lány bez luk, remízů a keřů nemá příležitost hnízdit. Navíc, kvůli používání herbicidů, nenajde ani dostatek vhodné potravy v podobě semen. Zásadní pro přežití hrdličky je také zásoba vody, přičemž ta ubývá jednak vysycháním krajiny, ale také odvodňováním polních mokřadů. Zhruba čtvrtina české zemědělské krajiny je dnes nesmyslně odvodněna,*“ zdůrazňuje Václav Zámečník, zemědělský specialista ČSO.

Hrdličce může pomoci jedině zlepšení stavu zemědělské krajiny. „Příspěť k tomu může každý z nás. Prvním krokem je podpis petice za zdravé zemědělství na webové stránce www.birdlife.cz/petice-za-krajinu. O dalších možnostech se můžete dočíst v novém čísle časopisu Ptačí svět věnovaném hrdličce,“ vysvětluje Vermouzek.

Kromě intenzivního zemědělství hrdličku ohrožuje také lov, legální i nelegální. Přesto, že je na evropském červeném seznamu IUCN uvedena jako zranitelný druh, v deseti státech Evropské unie se může lovit legálně. „*Odhady hovoří o počtu 1 425 102 až 2 245 166 ulovených jedinců ročně. Například ve*

Španělsku je to až 800 tisíc, v Řecku 380 tisíc, v Itálii 300 tisíc hrdliček. Kromě Středomoří se ale loví také v Rakousku, kde jde odhadem o 8 tisíc jedinců ročně," říká Vermouzek a dodává: „Díky tlaku Evropské unie se lov postupně omezuje, je ale potřeba jej snížit mnohem víc,“ zdůrazňuje.

Populace hrdličky divoké v Česku podle odhadů čítá 40–80 tisíc párů. „Kvůli tomu, že je plachá a žije skrytě, je možné ji mnohem častěji slyšet než vidět. Zasloužit si a případně i spatřit hrdličku divokou je velký zážitek. Vydejte se 1. máje na pěší vycházku do luk a polí a pátrejte po Máchově hrdličce,“ vyzývá Gabriela Dobruská, která má v ČSO na starost osvětu a vzdělávání.

Další informace najdete na <https://www.birdlife.cz/ptak-roku-2019-hrdlicka-divoka/>.

Tisková zpráva ČSO

Jaro ožilo

Přesně 1. března zahájili ornitologové opět kampaň „Jaro ožívá“, v níž dobrovolníci sledují přilet stěhovavých ptáků do Evropy. Tradičně se kampaň zaměřuje na čápa bílého, vlaštovku obecnou, rorýsa obecného, kukačku obecnou a vlhu pestrou, letos se k nim ještě přidává břehule říční. Projekt zahrnuje také mnoho dalších aktivit, např. výzvu a stejnojmennou soutěž „Zabezpečte skla!“ novou mezinárodní soutěž „Bezpečné nebe“ aj. Další informace najdete na <https://www.birdlife.cz/jaro-oziva-prave-dnes/>.

Jiří Řehounek

Skrytá hrozba: Za nárůstem podílu listnáčů v českých lesích jsou často nebezpečné invazní druhy

Zatímco lesníci v současnosti řeší především kritickou situaci českých lesů v souvislosti s nástupem sucha a kůrovcovou kalamitou, české lesy obchází mnohem větší hrozba. V porostech se šíří nepůvodní druhy dřevin, včetně nebezpečných invazních druhů.

„Pokud procházíte krajinou, máte radost, když ve smrkových a borových monokulturách zahlédnete listnaté dřeviny. Když pak přijдете blíž, často vystřídá příznivý dojem zklamání. Rozsáhlé plochy totiž pokrývá výsadba nepůvodních dřevin, jako jsou například akáty nebo v posledních letech americký dub červený,“ upozorňuje Dalibor Dostál, ředitel ochranné společnosti Česká krajina. Invazní druhy přitom mohou napáchat v krajině mnohem větší škody, než kůrovcová kalamita. S lýkožroutem smrkovým se totiž krajina dokáže dlouhodobě vyrovnat, i když hospodářské škody, které způsobuje, jsou velké.

Proti invazním druhům je však příroda bezbranná.

Ukazuje to právě šíření dubu červeného. Ten pochází ze Severní Ameriky, na naše území byl přivezen v 19. století nejdříve jako okrasná dřevina do zámeckých parků. Tuzemští lesníci ho však začali sázet kvůli jeho rychlému růstu. Přestože našim dubům nesahá kvalitou dřeva ani po kotníky, je klasifikován jako stejně hodnotná listnatá dřevina. Lesníci v jeho vysazování pokračují, přestože invazní charakter této dřeviny začíná být zřetelný napříč Evropou.

„Semenáče dubu červeného vytvářejí tak hustý porost, že mnohdy znemožňují růst původních druhů dřevin. Jeho žaludy se mohou z místa cílené výsadby šířit na velké vzdálenosti a ve vymezených plochách ho rozhodně neudržíme,“ popisuje Miloslav Jirků z Biologického centra AV ČR v Českých Budějovicích.

Přítom tato hrozba není na první pohled z dat o českém lesnictví patrná. *„Paradoxně také invaze dubu červeného a dalších nepůvodních dřevin se skrývá v rostoucím podílu listnáčů v českých lesích,“* upozorňuje Dalibor Dostál. Ochranná organizace proto doporučuje, aby namísto dvou základních kategorií dělicí porosty na jehličnany a listnáče byla do základního členění zavedena ještě třetí povinná kategorie: nepůvodní druhy. *„Jen tak dostaneme skutečně reálný obraz o stavu českých lesů. Nárůst podílu listnáčů za cenu šíření nebezpečných invazních druhů představuje dlouhodobě pro českou krajinu výrazně větší riziko než sucho a kůrovec,“* upozornil Dalibor Dostál. Invazní druhy se navíc často šíří právě tam, kde je les oslabený. Mohou tak v budoucnu „dorazit“ oblasti, které nyní ničí sucho či kůrovec.

Jako „lék“ na kůrovcovou kalamitu jsou často pěstovány také nepůvodní jehličnany. *„Například hojně vysazovaná jedle douglaska se dnes zdá být dokonalou náhradou za náš domácí smrk sužovaný kůrovcem. Roste rychle a zdánlivě nemá žádné škůdce. Pravda je ale taková, že každý druh stromu má své kůrovce, cizopasně houby a jiná onemocnění. Například kůrovec, který ničí douglasku v její americké domovině, do Evropy zatím nedorazil. Nedávno se však dostal do Číny. Vzhledem k množství dřeva, které se do Evropy dováží z Ameriky například jako palivo pro tepelné elektrárny, je jen otázka času, kdy se škůdci a nemoci dnes tolik populární douglasky objeví i u nás,“* upozorňuje Lukáš Čížek z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR. U mnohých cizokrajních druhů, které jsou dnes považovány za odolnou alternativu ke smrkům, tak podle něj mohou za desítky let lesníci řešit podobný problém, jako nyní při kůrovcové kalamitě.

Proč jsou pro lesníky nepůvodní dřeviny tak populární? Právě proto, že u nás zatím nemají přirozené nepřátele, navíc jde o rychle rostoucí dřeviny, které mnohdy mají mechanismy k potlačení konkurence ostatních rostlin.

„Například dobře známý akát, který je u nás vysazován již od 18. století, dokáže zcela zničit lokality, které zaroste. Málkomu asi ujde, že v akátovém lese kromě akátu neroste téměř nic jiného. Vylučuje totiž do okolí jedy, které omezují růst jiných rostlin a navíc dokáže po svém pokácení vyprodukovat mnoho mladých stromků z kořenů i z pařezu,“ upozorňuje Miloslav Jirků. *„Akát je proto takřka nezničitelný. Výsledek je děsivý. Sterilní porosty akátu, které v přírodě nic není schopno regulovat.“* Podle vědců navíc nepůvodní dřeviny mohou fungovat jako rezervoáry a šířitelé nemocí a škůdců, které zasadí domácím dřevinám další ránu.

„Zatím věnuje invazním dřevinám pozornost zejména ochrana přírody v rezervacích, zatímco v hospodářských lesích se schyluje ke katastrofě. Odborná veřejnost sice na nebezpečí invazních rostlin upozorňuje již desítky let, nebyly však provedeny žádné kroky k systémovému řešení. Plantáže cizích dřevin, včetně invazních druhů, vznikají jako houby po dešti,“ uzavírá Miloslav Jirků.

Podle odborníků tuzemská ochrana přírody věnuje šíření nebezpečných invazních druhů výrazně menší pozornost než jiné vyspělé země světa. I z toho důvodu patří ČR k zemím s největším počtem invazních druhů v rámci celé EU.

Tisková zpráva České krajiny

Nový stavební zákon z pera developerů okleštuje práva obcí a lidí

Návrh nového stavebního zákona má zkrátit povolování staveb vytvořením jednotné nezávislé soustavy stavebních úřadů. Pro povolení bude stačit jediné razítko, což ekologické organizace vítají. Na druhou stranu extrémním způsobem okleštuje práva ostatních. Do správních řízení nebudou smět zasahovat ani kraje, obce, veřejnost, ani státní úřady, které mají za úkol před dopady staveb chránit majetek lidí, jejich

zdraví, životní prostředí nebo historické památky. Návrh odebírá rozhodovací pravomoci všem resortům a svěřuje je výhradně stavebnímu úřadu s proklamovaným cílem pomoci developerům. A není se čemu divit. Zákon na objednávku Ministerstva pro místní rozvoj připravuje Hospodářská komora ČR hájící zájmy podnikatelů, pro které píše zákon na míru.

Asociace ekologických organizací Zelený kruh ve spolupráci s Arnikou a dalšími členskými organizacemi vypracovaly a odevzdaly připomínky k návrhu věcného

záměru stavebního zákona, které si můžete stáhnout zde: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2019/02/190226_ZK_P--ipom--nkyk-v--cn--mu--z--m--ru-rekodifikace-StZ.pdf.

Stát konečně vytvoří jednotnou soustavu stavebních úřadů podobnou finančním nebo katastrálním úřadům, kterou Zelený kruh s Arnikou dlouhodobě prosazují. Místo devíti resortů, které za stát vedou stavební řízení, je povede pouze jeden. Skončí tak éra razítek a postačí jedna žádost. Pozitivní krok ale znehodnocuje jiný návrh. Podle něj má nově vzniklý Nejvyšší stavební úřad nahradit kompetence stávajících ministerstev a rozhodovat o všem sám.

„Návrh zákona z pera developerů je nepřijatelným a bezprecedentním pokusem o privatizaci státu. Zatímco předloni poslanci vyloučili ze správních řízení občanské spolky, letos chtějí omezit práva všem občanům, oslabit pravomoci obcí a navíc úřadů, které chrání veřejné zájmy. Výstavbu to možná zrychlí, ale poškodí to velkou spoustu lidí a také demokratické principy rozhodování,“ říká advokát Petr Svoboda z právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Postavíme cokoliv bez ohledu na kohokoliv

Podle návrhu posuzování dopadů staveb na zdraví a majetek lidí, životní prostředí, požární ochranu nebo historické památky už nebudou mít na starosti odborníci z tzv. dotčených orgánů státní správy, ale zaměstnanci stavebního úřadu. Otevrou se tím dveře pro korupční jednání a v praxi to bude znamenat, že se budou stavět věžáky a průmyslové provozy na místě kulturních památek v historických centrech měst, bezhlavě kácet dřeviny bez náhradní výsadby, stavět v chráněných územích nebo na nejúrodnější zemědělské půdě. Úředníků také výrazně přibude. Část těch stávajících totiž dál na ministerstvech zůstane. Stavební úřady ale jejich „nezávazná doporučení“ už nebudou muset brát vážně.

Kraje a obce ztratí vliv

Vedle toho kraje a obce ztratí rozhodující vliv při stavbě dálnic, železnic nebo také úložišť jaderného odpadu. Trasy a umístění budou určovat ministerstva a rozhodovat o nich bude stavební úřad bez dohody s kraji, obcemi nebo místními obyvateli. Krajské a obecní samosprávy tak budou zásadně omezeny a nebudou moci plánovat rozvoj svého území ve prospěch svých občanů.

„Neexistuje žádná analýza dokazující, že dotčené orgány jsou příčinou průtahů v rozhodování stavebních

úřadů. Nejvyšší kontrolní úřad, Úřad ombudsmana, soudy i další instituce dlouhé roky upozorňují, že chybují samotní žadatelé nebo stavební úřady, jejichž úředníci porušují lhůty, dělají řadu chyb a jejich rozhodnutí pak ruší soudy," říká Václav Orcígr z Arniky.

Nedodržování zákonných lhůt? Prostě to povolíme

Překračování povinných lhůt ze strany stavebních úřadů, ve kterých mají rozhodnout, je další příčinou průtahů. Úředníkům přitom nehrozí žádné postihy. Návrh však mění pravidla opět ve prospěch developerů. Pokud úřad nerozhodne včas, bude to automaticky znamenat jeho souhlas (tzv. fikce souhlasu). To se má týkat i rozsáhlých staveb s velkými dopady na životní prostředí, zdraví nebo soukromá práva a zájmy vlastníků sousedních pozemků a staveb. Může se stát, že rozhodnutí nebude brát ohled na výskyt chráněných druhů, zachování kulturních památek nebo neurčí náhradní výsadbu za pokácené stromy. I kdyby soud následně prokázal porušení zákona, nebude možné neexistující stanovisko (s neexistujícím zdůvodněním) opravit. Výsledkem bude právní nejistota investorů a průtahy v rozhodování o stavbách.

S jedním úředníkem za zavřenými dveřmi

Zmíněné návrhy omezují veřejnou i státní kontrolu rozhodování v oblasti, kde se točí miliardy. Usnadňují tím korupci. Investorovi stačí "přesvědčit" jednoho úředníka, aby se měsíc nevyjádřil. Anebo přesvědčit úředníka nově všemocného stavebního úřadu, aby nepřijemná doporučení prostě ignoroval. Již v roce 2017 přitom parlament zrušil veřejnou kontrolu rozhodování, když vyloučil občanské spolky z rozhodování o dopadech drtivé většiny projektu na okolní přírodu a životní prostředí.

„Prokorupční směřování nových legislativních návrhů je evidentní. Bude nutné návrh zásadně upravit, občané i investoři musí mít jistotu, že se rozhoduje spravedlivě a kvalitně a nikoliv podle toho, kdo dá víc,“ říká Daniel Vondrouš ze Zeleného kruhu.

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Arniky

Nově vysazené stromy a ovocné dřeviny nejsou dostatečně chráněny. Pomoci má novela vyhlášky

Ke kácení dřevin je nutné získat povolení příslušného úřadu. Přesto zákon umožňuje některé výjimky i v případech, kdy to postrádá smysl. K zemi mohou jít bez povolení stromky vysazené jako náhradní výsadba za pokácené vzrostlé stromy nebo vzrostlé ovocné stromy ve městech i na vesnicích. Dřeviny, které už nyní poskytují stín a zadržující vodu v místech, kde je to potřeba, je dnes možné pokácet bez souhlasu úřadů a náležité náhrady. Problém by mohla vyřešit novela vyhlášky o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, kterou chystá ministerstvo životního prostředí.

„Stromy jsou součástí ploch, které zachycují vodu, snižují prašnost a ochlazují vzduch. Pomáhají také zmírňovat extrémní výkyvy počasí. V našich sídlech významně zvyšují kvalitu bydlení. Tohle ale dokážou jen vzrostlé stromy. Chraňme mladé sazenice tak, aby se jimi jednou mohly stát,“ říká Marcela Klemensová z Arniky.

Současná vyhláška umožňuje naprosto absurdní stav. Pro pokácení stromků, které byly vysázeny jako náhradní

výsadba za poražené vzrostlé stromy, není po uplynutí pěti let od výsadby potřeba získat povolení. Podobně je možné také kácet bez povolení dřeviny rostoucí v zastavěném území obce jen proto, že se jedná o ovocné druhy. Orgány ochrany přírody tak ani nemohou nařídit náhradní výsadbu ke kompenzaci ekologické újmy. Přitom i vzrostlé ovocné stromy často plní v zastavěném území významné ekologické funkce.

Ministerstvo životního prostředí právě připravuje novelu vyhlášky o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, o jejímž přijetí rozhodne v blízké době ministr Brabec. Pokud budou připomínky Arniky vyslyšeny, dočkají se stromy kvalitnější ochrany.

Tisková zpráva Arniky

Nominujte na Cenu Josefa Vavrouška

Nadace Partnerství začala přijímat nominace do 23. ročníku Ceny Josefa Vavrouška. Cena dostala jméno podle prvního polistopadového ministra životního prostředí, který tragicky zahynul v roce 2005 v Tatrách po pádu laviny. Loňskými laureáty se stali zakladatel vlčích a rysích hlídek Ludvík Kunc a dlouholetý poslanec a nyní ředitel Správy Krkonošského národního parku Robin Böhnisch.

„Na Cenu Josefa Vavrouška může nominovat každý. Zamyslete se tedy, zda si někdo ve Vašem okolí nezaslouží být nominován a následně se i stát laureátem Ceny Josefa Vavrouška. K nominaci stačí vyplnit internetový formulář, přístupný níže. Upozorňujeme však, že čím více informací o Vámi nominované osobě poskytnete, tím lépe pro ni. Snažte se tedy proto být pečliví a důslední, například i v uvádění kontaktů na sebe pro možnost ověření informací či nejasností. Cena Josefa Vavrouška se uděluje 1. za dlouhodobý přínos v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje a 2. za výjimečný počin ve prospěch udržitelného způsobu života a životního prostředí. Oceňováni jsou přednostně kandidáti a jejich aktivity se vztahem k České republice,“ citujeme ze stránek Nadace Partnerství.

Nominace lze podávat od 18. února do 10. dubna, slavnostní vyhlášení proběhne 5. června. Podrobné informace najdete na <https://cenajosefavavrouska.cz/>.

Jiří Řehounek

Ke stávkám studentů za klima se přidali i ti čeští

Stejně jako každý pátek se i ten nastávající chystá místo školy do ulic vyrazit tisíce středoškoláků a středoškolaček. Požadují důslednější řešení klimatické krize. Stávky začaly loni v září, kdy tehdy patnáctiletá Švédka Greta Thunberg přestala každý pátek chodit do školy na protest proti nečinnosti politiků při řešení změn klimatu. Podle vědců z Mezivládního panelu pro klima při OSN totiž máme posledních 12 let na to, abychom odvrátili ekologický kolaps.

Stávky probíhají téměř každý pátek po celém světě. Na místo do školy organizují studenti pochody, happeningy a demonstrace. Nejvíce studentů stávkovalo zatím například v Austrálii, Švédsku a Německu, kde se minulý týden zúčastnilo stávek přibližně 25 tisíc lidí.

“Úspěch stávek v Německu předčil naše očekávání. Každý pátek stávkují tisíce studentů. Naším hlavním cílem je zastavit těžbu a spalování uhlí a změnit dopravní politiku tak, aby Německo plnilo závazky Pařížské dohody, což se v současné době neděje. Chceme budoucnost, kde se bude dát žít. Minulý pátek

stávkovalo asi 25 tisíc lidí. V den globální stávky za klima 15. března pak očekáváme 100 tisíc stávkujících studentů. Naše hnutí v Německu každým dnem roste,” říká k německým stávkám Linus Steinmetz, jeden z mluvčích Fridays For Future v Německu.

K podobné akci se chystají i čeští středoškoláci. Skupina studentů středních škol pojmenovaná Fridays For Future vydala na svém webu minulý týden prohlášení, ve kterém upozorňuje na změny klimatu, kritizuje nečinnost společnosti a politiků a vyzývá na 15. března ke stávce za klima. V ten samý den se mají uskutečnit studentské stávky v přibližně dalších 50 zemích. Pod prohlášení se během týdne podepsalo více než 1000 studentů.

Facebookové události stávek v jednotlivých městech vzbudily zájem stovek lidí. Stávky jsou zatím oznámeny v Brně, Ostravě, Olomouci, Českých Budějovicích a Praze. Středoškoláci z Hradce Králové a Pardubic se chystají organizovaně jet na stávku v Praze.

“Napравujeme to, co generace před námi zničily. Klimatickou krizi ale mohou zvrátit jedině politická řešení. Nezbývá nám tak nic jiného, než stávkovat. K čemu navíc sedět v lavicích a učit se pro naši budoucnost, když politici nedělají nic pro to, abychom vůbec nějakou měli.” říká Ema Ostřížková, ostravská členka iniciativy Fridays For Future v České republice a dodává: *“Během uplynulého týdne se k nám přidaly desítky lidí z celé republiky a další přibývají. Jako mladí lidé pocítíme změny klimatu nejvíce ze všech a je logické, že se chceme stavět za svoji budoucnost.”*

Více informací na <https://www.fridaysforfuture.cz>

22 uhelných miliard zmizelo v daňovém ráji. Stát nedostal od Pavla Tykače za své uhlí ani miliardu

Před jednáním vlády 18. února popíjel koktejl před její budovou uhlobaron, uvelebený na lehátku ve stínu palmy, spolu s uhlím. To sice patří státu, ale užitek přináší hlavně jemu. Recesistický výjev doplňovala hesla jako: “Tykač = 22 miliard, stát = 0,8 miliardy. To chceme?” nebo „Vládní křižovatka: uhlí - 19. století. Obnovitelné zdroje – 21. století.“ Vláda totiž měla ten den na programu jednání novelu horního zákona.

Účastnice a účastníci happeningu svolaného Hnutím DUHA žádali vládu o bezodkladné zrušení moratoria na zvyšování těžebních poplatků a jejich zvýšení na 10 % tržní ceny uhlí. Méně peněz za státní uhlí by tak odtékalo do kapes uhlobaronů a naopak víc by získal stát, kraje a obce. Peníze by podle Hnutí DUHA měly pomáhat útlumu těžby a spalování uhlí, restrukturalizací ekonomiky, zlepšování kvality ovzduší a uplatnění horníků v nových profesích.

Ve chvíli, kdy vláda projednávala novelu horního zákona, upozorňoval happening na fakt, že dlouhodobě nízké poplatky z vytěženého hnědého uhlí okrádají stát o peníze a přitom z hnědouhelných společností odtékají desítky miliard formou dividend. Nejskandálnější je případ firem z bývalé Mostecké uhelné, které dnes vlastní miliardář Pavel Tykač. Ty svému majiteli odvedly do mateřské společnosti v daňovém ráji na Kypru mezi roky 2009 a 2017 celkem 22 miliard korun, státu za vytěžené uhlí poslaly pak pouhých 0,8 miliardy. Vyplývá to z analýzy, kterou zveřejnily ekologické organizace Greenpeace a Hnutí DUHA.

Další zásadní závěry analýzy výročních zpráv hnědouhelných firem za období 2009 - 2017:

- Hnědouhelné firmy vykázaly zisk po zdanění přes 38 miliard korun.
- Jejich akcionáři si vyplatili dividendy přes 42 miliard korun.
- Stát dostal za toto uhlí ve formě úhrady z vydobytého nerostu 2,3 miliardy korun a přišel tak kvůli nízkým poplatkům o 15 miliard korun (polovina z toho zůstala na účtech soukromých majitelů a polovina připadla Severočeským dolům vlastněným většinou státním ČEZem).
- Navrhované zvýšení poplatků (z 3,5 na 10 % tržní ceny) není likvidační pro těžební firmy ani pro jednotlivé společnosti, těžba hnědého uhlí by zůstala i po zvýšení poplatků vysoce lukrativním podnikáním a firmám by se pouze snížil jejich současný astronomický zisk.
- Firmy Pavla Tykače poskytly dle svých výročních zpráv v letech 2009 - 2016 v regionu dary ve výši 182 milionů korun, ale rozdíl úhrad z vytěženého nerostu v případě 10% sazby je 4,8 miliardy, tedy 25x víc.

Hnutí DUHA také upozornilo, že bez změny vládního návrhu novely horního zákona se situace dalších pár let nezmění. Astronomické příjmy uhlobaronů chrání pro stát nevýhodné moratorium, které zakazuje zvyšování, ale umožňuje další snižování poplatků. Vládní návrh přitom sice moratorium ruší, ale zároveň přechodným ustanovením zajišťuje, že se poplatky nezvednou až do 31. prosince 2021. To je v rozporu s programovým prohlášením vlády, které slíbilo zvýšit těžební poplatky v tomto volebním období.

Hnutí DUHA a Greenpeace prosazují nejen okamžité zrušení moratoria, ale také rychlé zvýšení těžebních poplatků na 10 % tržní ceny hnědého uhlí a investování vyšších příjmu státu do restrukturalizace regionů. Zároveň požadují nerozšiřování velkolomu Bílina za původní územně-ekologické limity. Vyšší poplatky mají sloužit na urychlení postupného, ale úplného ukončení těžby a spalování uhlí v ČR.

Upravená tisková zpráva Hnutí DUHA

Nález Ústavního soudu umožnil zapojení lidí do řízení vedených Českou inspekcí životního prostředí

Ústavní soud - navzdory zamítnutí stížnosti Hnutí DUHA proti rozsudkům soudů a rozhodnutí Ministerstva životního prostředí v konkrétním případě nelegálního kácení v NP Šumava v roce 2011 - otevřel svým nálezem prostor pro účast spolků v řízeních vedených Českou inspekcí životního prostředí. Tento náález má význam precedentu a umožní lidem napříště pomoci spravedlivému rozhodování o poškozování přírody a krajiny. Jedná se o malý, dílčí krok rozšiřující zapojení lidí a nenahrazuje velkou ztrátu občanských práv chránit přírodu, krajinu a své okolí, kterou způsobila předloňská novela stavebního zákona.

Hnutí DUHA se v ústavní stížnosti domáhalo toho, aby se mohlo účastnit správního řízení u České inspekce životního prostředí a Ministerstva životního prostředí o udělení

pokuty Správě NP a CHKO Šumava zejména za nelegální poškozování přírody kácením v oblasti Ptačího potoka v NP Šumava v roce 2011. Protizákonné kácení se tam v roce 2011 snažila zastavit rozsáhlá občanská blokáda stovek milovníků a milovnic šumavské přírody.

Ústavní soud v odůvodnění nálezu mj. uvedl, že rozsudek Nejvyššího správního soudu, který zamítl kasační stížnost Hnutí DUHA, byl nedostatečně odůvodněn. Ústavní soud zdůraznil, že závazné jsou také tzv. "nosné důvody" nálezu. Z těch vyplývá, že veřejnost se může prostřednictvím spolků zaměřených na ochranu přírody a krajiny v podobných řízeních vyjadřovat např. k otázkám, byl-li určitý zásah v souladu se zákonem či ne a předkládat k tomu důkazy i odborné argumenty.

Podle Hnutí DUHA je účast veřejnosti v podobných řízeních velmi žádoucí právě v situacích, kdy stát v ochraně přírody selhává. V daném případě veřejná instituce (Správa NP a CHKO Šumava), která měla o šumavskou přírodu pečovat, ji ve skutečnosti nelegálně poškozovala. Stát nedokázal těmto zásahům předejít ani je včas zastavit. Následně bylo pouze vedeno správní řízení o pokutě, kdy prakticky jeden úřad uděloval pokutu druhému. Díky průtahům v řízení, proti kterým nikdo v řízení nebrojil, byla výsledná pokuta navíc snížena, protože odpovědnost za některé delikty postupem času zanikla. Účast veřejnosti prostřednictvím ekologických organizací, kterou Ústavní soud ve svém nálezu otevřel, tak může zároveň vnést více transparentnosti do vymáhání předpisů na ochranu přírody a zmírnit nežádoucí tlaky, kterým jsou rozhodující státní instituce vystaveny.

"Přestože Ústavní soud naši konkrétní stížnost týkající se kácení v NP Šumavu v roce 2011 zamítl, je jeho nálezný do budoucna posunem k tomu, aby se lidé mohli zapojit do hájení zájmů na ochraně přírody v řízeních o sankcích za poškozování přírody a krajiny. Budou tak vyvažovat tlaky, kterými působí poškozovatelé přírody na inspekci a nadřízené ministerstvo. Řízení o poškozování přírody, kterým se zabývá inspekce životního prostředí, mají význam pro to, jak dobře bude naše příroda chráněna nebo jaká činnost bude považována škodlivou. Jsme rádi, že Ústavní soud otevřel možnost, aby ekologické organizace mohly těchto řízení účastnit a předkládat v nich argumenty," říká Jaromír Bláha z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Správa NP Šumava představila návrh klidových území

Správa Národního parku Šumava pokračuje v předjednávání nové zonace, která má minimálně na 15 let jasně stanovit, jak se o jednotlivé zóny budou starat především správci a vlastníci území v Národním

parku Šumava. Dnes představila také návrh klidových území, která budou usměrňovat pohyb návštěvníků na přírodně nejcenějším území Národního parku Šumava.

Nově se na Šumavě otevírají bezmála tři tisíce hektarů území, které jsou doposud nepřístupné, nebo je možné jimi projít jen po vyznačených stezkách. Návštěvníci tak budou moci detailně poznávat jejich jedinečnost.

„Velkým lákadlem bude určitě oblast podél řeky Křemelné mezi Prášily a zaniklou obcí Stodůlky. Je to nádherné, divoké území

protknuté kouzelnou řekou Křemelnou. Žďárské slatě, Častá a Polecký vrch zase nabídne poznávání jiné přírody – severské tajgy uprostřed Evropy. Tato místa se zcela nově a poprvé otevřou návštěvníkům,“

vyjmenovává ředitel Správy Národního parku Šumava Pavel Hubený.

Další celé velké území mezi Kvildou a Strážným se prakticky bez omezení také nově otevírá turistům. „V této části národního parku navrhujeme jen několik časově omezených maloplošných klidových území, aby turistický ruch neohrožoval třeba tok tetřívka obecného nebo hnízdění sokola stěhovavého. Po část roku se zde bude moci chodit jen po vyznačených cestách, ale po zbytek roku budou průchozí úplně všude, kde to terén dovolí,“ sděluje mluvčí Národního parku Šumava Jan Dvořák.

Tímto časově omezeným klidovým územím se návštěvníkům v létě a na podzim otevírá i možnost objevovat také krásy severní části Stožecké skály, kam je v současnosti zakázaný vstup po celý rok, protože zde nevede žádná stezka.

Celkově se velikost klidového území zvyšuje ze současných 9002 ha na 14921 ha. Největší změna nastává v příhraniční části, jež navazuje na klidové území Národního parku Bavorský les, tedy v oblasti Mokrávek, Modravských slatí a Poledníku, kde žije jedna z největších populací tetřeva hlušce na Šumavě. Větší část tohoto území je dnes nepřístupná kvůli existenci ostrůvků prvních zón, které na sebe sice nenavazují, ale velkou část území znepřístupňují. Toto území v návrhu Správa sceluje do jednoho kompaktního celku, který bude sloužit jako kompenzační opatření pro zpřístupnění hraničního přechodu Modrý sloup, s jehož otevřením se do budoucna počítá.

Právě tato kompenzace za otevření trasy přes Modrý sloup na německou stranu parku znamená, že se celkově klidové území na Šumavě navýšuje fakticky o zhruba 6,5 procenta.

„Těch šest a půl procenta je přitom velmi důležitých s ohledem na možné zpřístupnění Modrého sloupu. Už v roce 2014 jsem deklaroval, že udělám všechny možné kroky pro to, aby byl hraniční přechod Modrý sloup legálně zpřístupněn. Nejdříve tedy bylo nutné nechat zpracovat posouzení vlivu tohoto záměru na životní prostředí, tedy proces EIA, který byl ukončen a pochopitelně vyhodnotil, že zpřístupnění Modrého sloupu bude mít významné vlivy na populaci tetřeva. Pokud však prokážeme převažující veřejný zájem a současně zajistíme adekvátní kompenzační opatření, která zajistí nerušený život pro tohoto chráněného živočicha, cesta k zpřístupnění Modrého sloupu by měla být otevřená. A právě navýšení plochy klidového území o zhruba 6,5 procenta, by mělo být tím zásadním kompenzačním opatřením,“ doplňuje Pavel Hubený. „Rychlost otevření Modrého sloupu bude záviset právě na schválení zonace a podoby klidových území,“ dodává.

S novým návrhem klidových území se zároveň zvyšuje podíl proznačených nebo vyhrazených cest. V současné době prochází klidovými územími 58 km turistických cest. Díky novému návrhu se jejich podíl zvyšuje na více než 90 km, přičemž velká část navýšení je tvořena sladěním přístupnosti hraničního chodníku s režimem zavedeným v Národním parku Bavorský les.

„Je to nutnost, aby se po hraničním chodníku mohli lidé legálně pohybovat a navíc by bez něj proznačení cesty Luzenským údolím k Modrému sloupu nemělo smysl,“ doplňuje náměstek ředitele Správy NP Šumava Martin Starý.

Navržená klidová území představil ředitel Správy Národního parku v posledních týdnech už i některým členům Rady Národního parku, tedy i starostům obcí, se kterými se potkal v rámci detailního

projednávání nové zonace.

„Jednal jsem už se zástupci většiny šumavských obcí, konkrétně se 16 z celkových 22. Všichni přitom měli věcné a velmi konstruktivní připomínky, které z velké části nebude problém vypořádat. S dalšími starosty už mám sjednané schůzky podobně jako s dalšími členy Rady. Zatím pouze jediný člen Rady NP Šumava nehodlá jednat a to je obec Modrava,“ uzavírá ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

S návrhem nové zonace se může seznámit se i široká veřejnost a to na oficiálních stránkách NP Šumava. S návrhem klidových území je možné seznámit se zde: <http://www.npsumava.cz/cz/5896/10347/clanek/>.

Zde také lidé získají odpovědi na nejčastější otázky týkající se zonace a klidových území. Správa NP Šumava navíc dává veřejnosti také možnost zasílat vlastní připomínky a námítky, nebo doporučení k návrhu zonace na e-mailovou adresu: zonace@npsumava.cz, k návrhu klidových území na e-mailovou adresu: klidovky@npsumava.cz a to do 15. března 2019.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Uklidní výměna ředitele Správy úložišť konflikt mezi státní správou a obcemi?

Obce a spolky sdružené v Platformě proti hlubinnému úložišti přivítaly odvolání dosavadního ředitele Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) Jiřího Slováka z funkce. O tento krok ministryni průmyslu a obchodu Martu Novákovou samy požádaly na počátku prosince 2018, když již ztratily poslední zbytky důvěry v poctivý výběr lokality pro úložiště. Pokud má dojít k uklidnění dnešního vážného konfliktu mezi státní správou a starosty i obyvateli dotčených obcí a měst, bude nezbytné proměnit ohlášenou personální výměnu v zásadní obrát práce SÚRAO.

Platforma proti hlubinnému úložišti od změny očekává, že:

- **SÚRAO začne postupovat transparentně.** Dojde k neprodlenému zveřejnění dlouho slibovaných závěrečných zpráv z již ukončených geologických prací provedených v lokalitách, obce získají vyhodnocení dopadů na životní prostředí, zpracované studie proveditelnosti úložiště a výsledky výzkumů veřejného mínění v jejich lokalitách. Výběr lokalit pro další etapu průzkumů již nebude probíhat za přísně zavřenými dveřmi a umožní sledování výběru nezávislými odborníky, ve které budou mít obce důvěru.
- **SÚRAO stáhne podané žádosti o stanovení průzkumných území pro geologické práce.** Síly starostů, obecních i městských úřadů zcela zbytečně odčerpává nutnost čelit snaze Správy stanovit nová průzkumná území pro geologické práce s platností až do roku 2025 na všech 9 lokalitách. Pokud platí, že vybrány mají být jen 4 lokality, jde na 5 lokalitách o zcela nadbytečný krok.
- **Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci se SÚRAO bez odkladů dopracují návrh slibovaného zákona, který bude řešit zapojení dotčených obcí do výběru úložiště.** Podle provedených právních analýz dnes samosprávy reálně nemají příliš možností, jak obhajovat zájmy svých občanů, když proti nim stojí státní úřady. K případnému hlubinnému úložišti lze ale dojít jen v konsensu s komunitami, kterých se týká.
- **Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci se SÚRAO zpracují nový harmonogram přípravy úložiště** tak, aby před výběrem lokalit do další etapy geologických prací došlo ke schválení zákona

o zapojení obcí. Výběr lokality pro úložiště by měl být dopředu jasně definován tak, aby posléze nedocházelo k účelovým zvrátům.

Martin Schenk, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „Změna na postu ředitele Správy úložišť nám dává naději, že by mohlo dojít i k dalším nezbytným změnám v práci této instituce, zejména co se týká otevřenosti a lepší komunikace se starosty a obyvateli obcí, kde hledá úložiště. Po nabytých zkušenostech jsme však opatrní v přílišném optimismu, následující týdny a měsíce teprve ukáží.“

Tisková zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti

VYŠLO

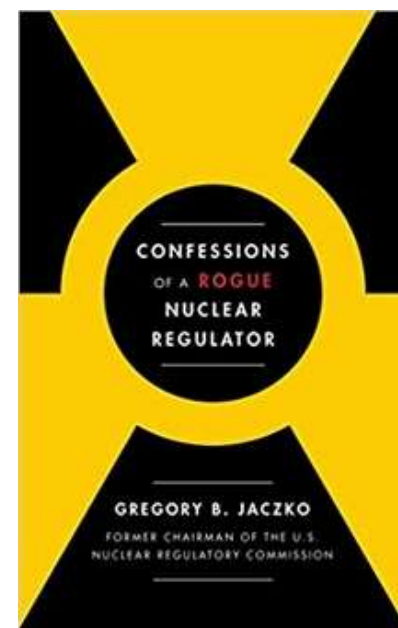
Bývalý šéf amerického jaderného dozoru označuje další provoz reaktorů za hazard

Greg Jaczko, který vedl jaderný dozor Spojených států (Nuclear Regulatory Commission – NRC) po dobu tří let včetně roku 2011, kdy došlo k fukušimské havárii, vydal knihu, v níž shrnuje své zkušenosti a poznatky. Kniha s názvem „Confessions of a Rogue Nuclear Regulator“ („Zpověď neposlušného jaderného regulátora“) je v amerických médiích označována jako „výbušná“. Autor v ní vyjadřuje přesvědčení, že provoz jaderných elektráren je velmi riskantní a jeho pokračování povede k další havárii ve Spojených státech nebo jinde ve světě. Navrhuje ukončit využívání jaderné energetiky.

V případě 98 reaktorů ve Spojených státech Jaczko uvádí, že nejsou provozovány tak bezpečně, jak by mohly být. Za jeden z problémů označuje skutečnost, že jaderný průmysl je do značné míry kontrolován na základě pravidel, která si sám určuje.

Jaczko v knize obhajuje své doporučení z roku 2011, aby Američané pobývající v Japonsku v době fukušimské havárie opustili zónu v okruhu 80 kilometrů od elektrárny. Doporučení považuje za přiměřené, neboť radioaktivní zamoření mohlo být výrazně vyšší, kdyby vítr v kritických dnech nefoukal směrem na moře.

U příležitosti vydání své knihy byl Gregory Jaczko konfrontován se svým výrokem z roku 2011, kdy řekl: „Jaderné elektrárny v naší zemi pracují bezpečně.“ Ve své reakci uvedl: „Tuto větu je třeba doplnit slovy ..., ale mohou může na nich dojít k nehodě a bude na nich docházet k nehodám. A na to se musíme připravit.“ Více informací zde: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-6599195/Barack-Obamas-former-regulator-Greg-Jaczko-says-nuclear-power-hazardous.html>.

Karel Polanecký pro Temelin.cz

Newsletter Chytrá energie č. 1/2019

Právě vyšel první letošní newsletter Chytrá energie, který vydávají na energetiku zaměřené české nevládní organizace. Obsahuje ohlédnutí za loňským rokem, informace o německém odklonu od uhlí či o novele zákona o obchodování s emisními povolenkami, představíme v něm několik publikací - Atlas energie, analýzu elektroenergetiky v EU v loňském roce a studii, ukazující, že i Česko může relativně rychle vypnout své špinavé uhelné elektrárny. Stáhněte si zde: <http://www.chytraenergie.info/index.php/newsletter/vydana-cisla>.

Edvard Sequens

Chov a podpora čmeláků na zahrádkách i ve městě

Výzkumný ústav pícninářský v Troubsku se u nás již řadu let věnuje nejen chovu našich původních čmeláků, které nabízí i k prodeji, ale také systematické podpoře jejich výskytu v přírodě. Proto nyní přichází s příručkou „Chov a podpora čmeláků na zahrádkách i ve městě“, jejímiž autory jsou Miroslav Stuchl, Jan Slavík, Jaromír Čížek, Vladimír Ptáček, Alena Votavová a Petr Dobrý, která vychází ve spolupráci s firmou Zelená domácnost. Čtenáře postupně seznámí s našimi druhy čmeláků a pačmeláků, jejich životem, ohrožením a možnostmi ochrany. Hlavní část knihy patří kapitolám o chovu čmeláků. V závěru knihy najdou zájemci také informace o včelkách samotářkách.

Příručku si můžete objednat na <http://www.ceskyčmelak.cz/prirucka/>, kde jsou k nahlédnutí také ukázkové stránky. Stránky Český čmelák mimochodem můžeme doporučit také jako zajímavý a užitečný zdroj informací o našich čmelácích obecně. Tak ať to u vás na jaře bzučí!

Jiří Řehounek

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Černý panter znovu zamlžuje

Médii celého světa proletěla zpráva, že britský fotograf Will Burrard – Lucas si splnil sen. Podařilo se mu v keňské rezervaci vyfotografovat černého levharta, kteří jsou v Africe velice vzácní. Pantery si sice můžete vyfotit i v českých ZOO, ale ti patří původem k asijským populacím levhartů, kde je černá barva rozšířená více.

V Africe jde opravdu o výjimečný případ, ale ne tak, jak o něm referovala média. Ve zprávách nebo v popiscích fotografií se totiž v souvislosti s panterem objevovalo, že jde o vzácný druh. O „druhu“ píše na svém blogu i pan fotograf a noviny či internetové servery informaci přebírají, aniž by se někdo namáhal ověřit skutečný stav věci.

Takže pro pořádek: Černí levharti (ani jaguáři) nejsou samostatné druhy, ale barevné odchylky, v různých populacích více nebo méně rozšířené, a s puntikátými kolegy se normálně kříží. Barva srsti u nich prostě není vhodný mezidruhový rozlišovací znak, stejně jako barva vlasů u lidí. Nebo snad blondáky považujete za samostatný lidský druh?

Jiří Řehounek

O barevných odchylkách u velkých koček jsme v Opravníku už psali, ale zjevně to (alespoň v médiích) nepomohlo. Díl „O bílých tygrech a černých panterech“ najdete v Ďáblíku č. 90 (<http://www.calla.cz/data/dablik/cisla/dablik90.pdf>).

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Kněz u Hrazan (lat: 49.526, lon: 14.3365)

Už jste byli letos u moře? Vyzkoušejte kamenné moře u Hrazan.

Přírodní památku Kněz u Hrazan tvoří balvanové moře s velkými balvany, které jsou rozptýlené na svahu nad obcí Hrazany. Toto kamenné moře vzniklo zvětráváním žulového masivu a následnou erozí. Některé kameny mají tvarované mísy s odtokovými žlábkami, které v minulosti mohli sloužit rituálním obřadům. Území dostalo pojmenování podle největšího balvanu (4 x 8 m) s místním názvem Kněz, který se hrdě tyčí nad údolím. Vedle Kněze se nalézají i kameny s vytvarovanou miskou zvané Křtitelnice.

Zvláštní atmosféru místu dodávají vyvěrající vodní prameny asi 100 m severovýchodně od Kněze na sousedním svahu. V údolíčku nad bývalou slepičárnou najdete třeba nevyužívanou studánku se stěnami vyskládanými z kamenných valounků (<http://www.estudanky.eu/4204-studanka-knez-u-hrazan>). Studánka bývá částečně zakrytá listím, ale v její blízkosti objevíte další nepřehlédnutelné jámy v zemi s prameny. Oblast je pokryta smíšeným lesem s borovicí, bukem, javorem, lípou a břízou a můžete tu potkat i dva silně ohrožené živočišné druhy – slepýše křehkého a ještěrku obecnou.

Na loukách při okrajích lesa roste pestře modrozlutě zbarvená rostlina černýš hajní (dosahuje výšky od 10 do 50 cm a kvete od června do září). V některých slovanských zemích je považována za léčivku a hlavní bylinu, která se sbírá při slavnostech letního slunovratu.

Lokalita je jedním ze zastavení Naučné stezky Kovářovskem.

Časová náročnost: 0,5 hodiny

Povaha terénu: Lokalita se nachází v lese, místy v prudkém svahu. Vede k ní nejprve zpevněná cesta a dále jen polní a lesní pěšina.

Dostupnost: Obec Hrazany leží na trase červené turistické značky vedoucí z Milevska do Petrovic a necelých 5 km severovýchodně po silnici od Kovářova. Přímo v Hrazanech je autobusová zastávka u odbočky ke kravínu. Na konci této odbočky (zpevněné cesty) vedoucí dále v mírném stoupání pokračuje východním směrem luční pěšina, která se stáčí jihovýchodním směrem podél lesa. Asi po 150 m je umístěna informační tabulka o PP Kněz u Hrazan. Odtud se nebojte ponořit do lesa, který ukrývá nepřehlédnutelné balvanové moře.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirokopu najdete zde: <http://www.envirooskop.cz/?CS#lokalita:knez-u-hrazan>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Calla vás srdečně zve na besedu

Naše lesy a klimatická změna

s lesníkem Petrem Obleserem

Co přinese klimatická změna českým lesům? Bude kůrovcová kalamita koncem hlavních dřevin v ČR? Co znamená pro lesníky a vlastníky lesů? A jsme vůbec schopní potřebných změn v lesním hospodaření?

Ve středu 20. března 2019

od 18:00 hodin

v klubu Horká vana, Česká ul. 7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Příště: 17. dubna – Lesní mravenci s Veronikou Jílkovou

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Regionální pracoviště Jižní Čechy
ve spolupráci s Krajským úřadem Jihočeského kraje Vás srdečně zve na odborný seminář

OPŽP STÁLE MŮŽEME POMÁHAT PŘÍRODĚ A ČERPAT DOTACE

14. 3. 2019 od 9.00 do 13.00 hod

České Budějovice

Místo konání:

Krajský úřad Jihočeského kraje, B. Němcové 49/3, 370 01 České Budějovice

1. patro – zasedací místnost č. 208

PROGRAM SEMINÁŘE:

- Operační Program Životního Prostředí - prioritní osa 4, aktuální informace
- Ukázky realizací konkrétních opatření
- Inspirace pro realizaci zeleně, která ladí s tradiční architekturou a malebnou krajinou jižních Čech
- Diskuze, prostor pro dotazy 12.00 - 13.00

Informace pro účastníky:

Účast na semináři zdarma, drobné občerstvení zajištěno

Pro registraci použijte email: jitka.sterbova@nature.cz (724 332 576)

- Registrovaným účastníkům mohou být v případě zájmu zaslány prezentace na emailovou adresu uvedenou v přihlášce.

Seminář je vhodný pro všechny žadatele (zejména starosty obcí, zemědělce, fyzické osoby, projektanty apod.). V rámci prezentací budou žadatelé seznámeni s aktuálními informacemi OPŽP a s konkrétními příklady podpořených a realizovaných akcí. Na závěr bude i prostor pro dotazy účastníků semináře.

V rámci diskuze nabízíme možnost konzultace vašich záměrů.

HODINA ZEMĚ

30. 3. 2019 od 20:30

Hodina Země je každoroční mezinárodní akce zavedená Světovým fondem na ochranu přírody (World Wild Life Fund). První ročník se konal v roce 2007 v Sydney v Austrálii, kdy cílem organizátorů bylo atraktivním způsobem upozornit na změnu klimatu. Na hodinu tehdy zhasla světla na slavné budově australské opery, do kampaně se zapojily více než 2 miliony lidí. Během let se tato úspěšná akce rozšířila do celého světa a koná se vždy poslední sobotu v měsíci březnu. Letos Hodina Země vypukne v sobotu 30. března od 20:30 hodin.

Tradičně se do akce zapojují velká a menší města, obce i jednotlivé památky. Zhasnutí dominant či veřejného osvětlení je signálem, že klimatická změna nás zajímá a jsme připraveni se podílet na jejím zmírňování. Jednotlivec sám změny klimatu nezmění, společně ale můžeme dokázat mnoho. Na symbolickou akci zhasnutí by měly navázat konkrétní kroky, které budou klimatickým změnám předcházet a mírnit jejich dopady.

Přijďte se k Hodině Země jako firma či jednotlivec, uspořádejte osvětovou akci pro veřejnost a propagujte ji na www.hodinazeme.cz. Připojte svůj klimatický závazek a inspirujte ostatní, co mohou pro planetu udělat. Aktuality z klimatického dění a další možnosti zapojení se do Hodiny Země najdou zájemci též na facebookovém profilu <https://cs-cz.facebook.com/hodinazemec/> nebo na twitterovém účtu <https://twitter.com/hodinazeme>.

Konference Příběhy domů 2019

5. - 7. 4. 2019, Emauzský klášter Praha

Již po čtvrté zprostředkováváme setkání mezi lidmi, co mají zájem o domy z přírodních a ekologických materiálů. Vždy se snažíme přinést informace z různých úhlů pohledu. Proto jsou příběhy domů vyprávěny jak architekty a stavebníky, tak i obyvateli domů.

Během pátečních a sobotních vyprávění se budeme kromě ekologického bydlení zabývat novinkami ze světa úsporných technologií, dotacemi pro úsporné stavby a jinými tématy, které nám pomáhají v dosahování našeho společného cíle, kterým je udržitelné bydlení. V neděli během exkurzí si můžete na

vlastní kůži vyzkoušet, jaké je bydlení v domech z přírodních materiálů. Dozvědět se praktické informace o stavbě a užívání, přímo od obyvatel domu.

Přihlášky a podmínky přihlášení najdete na webu zde:

<https://www.pribehydomu.cz/>

Seminář Příběhy domů pořádá spolek Ekodům - platforma architektů, projektantů, řemeslníků a stavitelů propagující přírodě a člověku přátelský způsob stavění.

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na Facebooku

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do **25. března 2019**. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na calla@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!